

BX 1757
L 547
V. 8
1845

THEOLOGIA

MORALIS.

PRAXIS CONFESSARI

AD BENE EXCIPIENDAS CONFESSIONES.

INTRODUCTIO.

1. MAGNA utique erit merces, qua in æternitate compensabuntur boni Confessarii, et de sua prædestinatione ita securi sunt ii qui se ad Animarum salutem occupant, ut Jacobus Apostolus (*Epist. c. 5 v. 20.*) perspicuè hoc testetur his verbis : « Qui » converti fecerit peccatorem ab errore viae suæ, salvabit animam ejus (nempe ejus qui converti fecerit, et ut loquitur textus græcus, *Animam suam*) à morte, et operiet multitudinem peccatorum. » Sed luget atque lamentatur Ecclesia, videns tot filios suos propter malorum Confessariorum sive imperitiam, sive incuriam, sive impietatem ad gehennam destinari; etenim ex illorum bono aut malo regimine potissimum Populi pernicies, aut salus pendet. Habeantur idonei Confessarii (dixit S. Pius V.), ecce omnium Christianorum omnimoda reformatio. Non enim est dubitandum, quin, si omnes Confessarii ea pollerent scientia, et morum bonitatem, quas tantum Ministerium exigit, nec Mundus ita peccatorum ceno deturpatus esset, nec infernus tot baptizatorum Animabus repletur. Et cum bonitatem dico, non hic intelligo illam solam habitualem, quæ simplicem Gratiae statum, sed positivam bonitatem, quæ Minister Pœnitentiae decet, cui tanquam nutrici duplex alimentum opus est, unum ad sui, alterum ad prolis sustentationem; Quoniam cum Confessarius aliorum Conscientias dirigere debeat, maximè ei cavendum erit, ne nimia indulgentia, aut immoderato rigore erret. Debet enim tot peccatorum ulceraria tractare, quin se deturpet: cum Mulieribus et Adolescentibus sæpe versari, eorum Confessiones de iis rebus, de quibus magnopere erubescunt, excipiendo, quin sibi aliquid damni evenisse sentiat: Cum personis præclaris, absciso omnium humanarum rerum respectu, magna fortitudine armari. Et, ut omnia unico verbo complectar, debet esse in charitate dives, in mansuetudine mellifluus, in prudentia gravis. Qua de re, ut hæ

Caballería Alfonso III
Biblioteca Universitaria

omnes partes, ut par est, adimpleantur, non vulgari opus est honestate, quam certe nunquam assequetur ille, cui oratio non est perfamiliaris, nec meditatio est quotidiana; etenim alia via lucem, et gratias huic tanto muneri (etiam ipsis Angelicis humeris, ut dici solet, formidando) necessarias obtinere nemo potest. Sed deveniamus ad nostri laboris institutum, nempe ad praxim Confessiones excipiendi, de qua dumtaxat hic fiet sermo. In hac Praxi multas delibabo doctrinas ad ipsammet spectantes; sed ne repetam ea quae in Opere morali fusiū descripsi, hic tantum (per interjectas litteras indicantes) annotabo loca Operis ad quae lectorem remittam, ut copiosius doctrinas rationibus et authoritatibus confirmatas perlegat.

CAPITULUM PRIMUM.

DE OFFICIIS CONFESSARII.

2. QUATUOR sunt Officia, quae bonus Confessarius exercere debet. Patris nempe, Medici, Doctoris, et Judicis. In hoc Capitulo de quolibet istorum sigillatim sermo erit.

§ I. Circa Officium Patris.

3. CONFESSARIUS, ut boni patris partes adimpleat, debet caritate esse plenus. Et primo caritatem adhibere debet in benignè excipiendo omnes sive pauperes, sive rudes, sive peccatores sint. Nonnulli tempus solummodo insunt in audiendis Confessionibus aliquorum devotorum, aut personarum spectabilium, quia ut has à se repellant, non est eis tantus animus; si tamen ad se aliquis miserabilis peccator accedat, ægre auditur, et concivis oneratus arctetur; unde ut, ut ille miser, qui postquam sibi maximam vim intulerit, quo ad sua peccata confienda veniret, se tam asperè acceptum sentiens, odium in Pœnitentia Sacramentum concipiat, et desperans se posse inventare qui sibi optinetur, et se absolvat à peccatis, in perdite vitæ lubricum laxis habenis præceps ruat, et in salutis desperationem incidat. Secus boni Confessarii agunt; cum ad se hujusmodi peccatores confluunt, benigne hos excipiunt, et (quasi *victor capta præda*) exultant, perpendentes sibi sortem contigisse. Animam de manibus dæmonis eripere. Sciant hoc Sacramentum propriè non pro justis fuisse constitutum, sed pro peccatoribus; etiam enim veiales culpæ, ut remittantur, non indigent Sacramentali Absolutione, cum multis aliis modis deleri possint. Sciant quoque Christum protestatum fuisse his verbis: *Non veni vocare justos, sed peccatores. Marc. 2. 17.* Propterea Confessarius caritatis viscera induens, quò magis Animas peccatorum multitudine et atrocitate coniunctas reperiat, eo magis, nt Deo ipsas lacrificat, majore caritate eas amplectatur, eisque animum præbeat.

§ I. CIRCA OFFICIUM PATRIS.

his aut similibus verbis. « Eia, frater! bono animo esto, noli timerre; peccata tua impavidè confitere. Aperi omnia confidenter, nullius te pudeat. Nihil refert, si in omnes tuæ conscientiæ simus non introspexeris: sufficit si ad interrogata respondeas. Age Deo gratias qui te hucusque ad pœnitentiam expectavit. Nunc tibi mutanda est vita. Lætare, quia Deus certè omnia peccata, quantumvis ingentia, tibi remittit, si bonam habes voluntatem; ideoque te expectavit, ut tibi parceret. Igitur hilar animo dic omnia, nihil involucris tegas. »

4. Charitatem deinde longè maiorem ostendere debet in Confessionem excipiendo. Caveat ne se impatientem, aut tèdio affectum exhibeat; nec ostendat admiratione percelli de peccatis quæ narrantur; modo Pœnitens non sit ita animo durus, aut petulans, ut plura et atrociora peccata sine ullo rubore, et sine ulla disciplinia animique sensu exponeret, quia tunc opus est pro viribus efficere, ut à Pœnitente quanta sit illorum deformitas, et magnitudo percipiatur; ideoque tunc acrior requiritur correctio, ut ipse à lethali lethargo expergefiat. Verum quidem est, quod (ut dicunt Doctores) in actu Confessionis abstinere debeant Confessarii à correctione facienda, ne fortè exterriti Pœnitentes peccata reticeant; nihilominus hoc intelligitur regulariter loquendo, ceterum multoties expedit ad ulteriora non procedere, et statim Pœnitentem corripere, præcipue cum confitetur peccatum valde enorme, aut si ipse fuerit in aliquo vito habituatus, ut peccati gravitatem comprehendant. Advertat tamen, ne eum exasperet, nec perterreat. Quapropter postquam eum, quantum opus fuerit, corripuerit, statim ei animum faciat ad reliqua peccata confitenda, dicens: « Eia, frater! vis te ab hoc vito resipiscere? Non ita est? Et quoniam hoc facere es paratus, esto animo hilari. Itaque enarrá reliqua peccata, nihil reticens. Cave, queso, ne sis aliquod sacrileginum commissurus; hoc enim esset maximum omnium peccatorum, quae hucusque commisisti. Igitur dic omnia animo forti, vince te ipsum: confitere omnia sincere: Deus enim paratus est tibi parcere. »

5. Deinde in fine Confessionis oportet, ut Confessarius vehementiori ardore ac studio incumbat, ut Pœnitenti percipere faciat gravitatem, et multitudinem ejus peccatorum, ac miserum damnationis statum in quo reperitur; sed hoc semper maxima cum charitate fiat. Verum tamen est congruentius tunc verbis gravioribus uti, ut sic melius ad bonam mentis frugem redire possit; nihilominus efficere debet, ut Pœnitens intelligat hoc, quod ei dicitur, non ab animo irato, sed ex singulari amore et commiseratione erga suam Animam procedere. Quod poterit hoc modo exprimi: « Fili mi, considerasne vitam damnati, quam duxisti? Percepisne malum, quod operatus es? Quid tibi mali fecit unquam Deus tuus, quem tu ita perdite contempsisti? Si Jesu Christo nullus fuisset tibi inimicior, potuisses cum illo te gerere pejorem? Sed queso, animadverte quis sit hic Jesus. Hic est ille qui cum esset Deus, nullius egens, factus est homo propter te: voluit

» mori in Cruce, ut te de inferno redimeret. Ah fili! si interim mor-
 » tuus eses, si in hac nocte, quò iturus fuisses? ubi nunc eses? eses
 » in æterno igne Inferni. Quid de te factum erit, si vitam hacte-
 » nus ductam pergas in posterum vivere? Poteris sic salvare? Ex-
 » pergiscere, et vide, quòd nisi mores in melius mutes, jam si
 » damnatus. Quid boni ex tot peccatis tibi collegisti? Nonne con-
 » sideras, quòd duplēm infernum tibi paras, unum h̄c angoris
 » et miseræ, alterum illic pœnarum? Age Fili, averte à malo,
 » desine peccare, et te totum in Dei brachia, quæ ad te suscipien-
 » dum sunt extensa, committe: sufficit quantum ei peccasti. Ego
 » totis viribus, et toto corde te adjuvare volo, veni ad me semper
 » ac tibi lubet, quoniam invenies Patrem, qui te benignè susci-
 » piet. En firmiter nunc statue te sanctum velle effici. Per te stat;
 » Deus enim semper paratus est, et ad hoc tibi hoc tempus im-
 » pertitus est, ut avertas à malo, et facias bonum. O! quām bo-
 » num est amicum habere Deum! etc. » (S. Franciscus Salesius,
 » ut Deo alliceret peccatores, potissimum curabat, ut ipsi cognos-
 » cerent pacem qua fruuntur illi qui Deo adhaerent, et vitam infe-
 » licem quam ducit qui à Deo alienus est.) Postea adjuvabit eum
 » ad doloris actum efformandum, et si dispositus est, eum absolvat;
 » et remedia salutaria, quibus possit se à peccatis servare,
 » suggeret, atque ei pœnitentiam imponat (sed de his §. sequenti
 » agetur) Si autem fuerit absolutionis incapax, aut expediens vi-
 » debitur differendam esse absolutionem, assignet ei diem in quo
 » regredi debeat, dicendo ei sic: « Eia Frater! tali die te expecto;
 » ne prætermittas ad me redire; animo forti magnoque sis, ut tibi
 » dixi; commenda te quotidie Beatae Virgini, et veni ad me. Si
 » fortè tunc invenies me aliorum Confessiones excipientem, ac-
 » cede, te enim ante alios audiam: Si alibi ero, fac ut me ~~re~~
 » cessant, omnia deseram, ut tu confitearis. » Et sic dulcibus
 » verbis à se dimittat. Hæc est via qua peccatores salvi fieri pos-
 » sunt, nempe cum eis agere quanta maximè fieri potest charitate
 » alioquin, si ipsi in Confessarium incident, qui cum eis inclemen-
 » ter agat, à Confessione horrebunt, confiteri negligent, et effræ-
 » nate in perditionem ibunt.

§ II. Circa Medici Officium.

6. CONFESSARIO, ut sui Pœnitentis infirmitatibus remedii op-
 portunitas occurat, cognoscenda est origo, et causa omnium spiri-
 tualium ejus morborum. Nonnulli Confessarii, præter species et
 numerum peccatorum, nihil aliud inquirunt. Si pœnitentem dis-
 positum vident, statim eum absolvunt: sin minus, quin unum ver-
 bum impendant, illlico dimittunt, oculo retorto dicentes: « Discede
 » à me, quia te absolvere non possum. » Aliter procedunt boni
 Confessarii, hi enim prius investigare incipiunt morbi originem
 et gravitatem, interrogando de peccandi consuetudine, de occa-
 sionibus, de tempore, de loco, de personis quibuscum, quo
 rerum concursu. Sic enim melius poterunt Pœnitentes corripere,
 eos ad Absolutionem disponere, et remedia salutaria adjungere.

§ II. CIRCA MEDICI OFFICIUM.

7. His interrogationibus adhibitis, et cognitis morbi origine ac
 gravitate, Confessarius procedat ad debitas animadversiones fa-
 ciendas. Et quamvis ipse tanquam Pater debeat caritate Pœni-
 tentes auscultare, tamen ut Medicus tenetur (quantum opus
 est) eos monere et corriger, eos præsertim qui multis mortalibus
 gravati, ad Pœnitentiae Sacramentum raro accedunt. Et hoc
 munus etiam adimplere debet, si Pœnitens aliqua illustri quali-
 tate fulgeat, nimur si fuerit Magistratus, Princeps, Sacerdos,
 Parochus, aut Prælatus, si de aliquo sui muneri sine minimo
 animi sensu se accusaret. Ait Summus Pontifex Benedictus XIV
 (*Bulla*, Apostolica. §. 12.) Confessarii admonitiones Concionibus
 ipsis esse efficaciores; et jure merito, quia Concionatorem
 latent circumstantiae particulares, quæ Confessario aperte inno-
 tescent, ideoque muliò melius poterit debitas adhibere animad-
 versiones, et remedia quæ morbis expedient applicare. Nec
 Confessarius tunc debet attendere alios Pœnitentes qui ipsum cir-
 cumstant; nam, ut aiebat S. Franc. Xav. (*Tursell. in Vita l. 6.
 c. 17*), melius est paucorum Confessiones rite factas audire,
 quām multorum inordinatas, et sine fructu. Hic animadvertere
 oportet, quām perperam agant illi Confessarii, qui si Pœnitentem
 indispositum nanciscuntur, ne cum illo aliquid insuman-
 temporis, statim à se eum abire jubent. Sciant propterea istius-
 modi Confessarii, validis niti rationibus sententiam illorum Doc-
 torum (Tom. 6. l. 6. n. 608. v. *Hic adverte*), qui volunt pro
 viribus teneri Confessarium Pœnitentem, licet accedit indispo-
 situs, ad Absolutionem disponere; consideranda ei proponendo
 v. g. injuriam maximam, qua Deum suis sceleribus afficit, per-
 culum imminens ejus damnationis, etc. Et parū refert quòd
 alii expectent, aut inconfessi discedant; Confessarius enim de
 hoc tantum qui sibi nunc confitetur, non verò de aliis in die
 Judicij rationem reddere debet.

8. Et ita etiam Confessarius tenetur admonere Pœnitentem de
 aliqua illius ignorantia culpabili, sive hæc sit juris naturalis, sive
 positivi. Quòd si Pœnitens teneretur ignorantia inculpabili; tunc
 si ea esset circa media scitu necessaria ad salutem, debet Confes-
 sarius ab hac ignorantia eum removere; si erit circa alia, de
 quibus potest dari ignorantia invincibilis, licet sit juris divini, et
 prudenter Confessarius existimet admonitionem non esse profu-
 turam pœnitenti, tunc abstinendum erit ab admonitione, et pœ-
 nitens relinquendus in sua bona fide. Et in hoc convenienter Doc-
 tores rigidioris sententiae; ratio est, quia magis cavendum est
 à periculo peccati formalis quam materialis, quia Deus tan-
 tum formale punit; siquidem hoc solummodo in sñ offendam
 habet; hoc fusè probatum est in Opere Morali (Num. 610.)
 cum communī DD. paucis exceptis. Qua de re h̄c etiam cum
 communī (Num. 611.) infertur, quod si quis Matrimonium
 contraxisset invalidum propter aliquod occultum impedimentum,
 et in bona fide maneret; et contra periculum subasset infamiae,
 scandali, aut incontinentiae, si manifestaretur Matrimonii nul-

litas, tunc Confessarius debet eum in sua bona fide relinquere, donec dispensationem a sacra Pœnitentiaria illi obtinuerit (exice tamen, si dispensatio statim, et facile obtineri possit.) Et in hoc casu, nempe cùm in bona fide vivitur, si forte pœnitens se accusaret negasse debitum conjugale sine justa causa, dicunt Doctores (*Ibid.*) Confessarium debere pariter ad hoc illum obligare, dicendo in generali, quòd conjuges tenentur sub gravi invicem debitum reddere. Quomodo aut se gerere debeat Confessarius cum Sponsis, qui jamjam contracturi sunt Matrimonium nullum, et timor prudens esset peccati formalis, aut scandali, si manifestaretur ejus nullitas? Observentur resolutiones in Opere scriptæ (*lib. 6. n. 613.*), ubi fusè probatum est communem esse, et tutam sententiam posse Episcopum dispensare in impedimento dirimenti, stante illa urgenti necessitate. Et si aditus ad Episcopum etiam esset difficilis, et nullo modo posset evitari gravissimum periculum infamiae aut scandali, retulimus (*d. n. 613. in fine.*) sententiam Auctoris (*Instruct. pro novis Confess. p. 2. num. 32. ex Ronc. Surd. et Pignat. t. 3. consult. 33. n. 5.*) qui ait non improbatum esse, imò tutum in praxi posse Parochum, vel alium Confessarium declarare, quòd lex impedimenti tunc non obliget, atque cesseret, utpote potius nociva, quam utilis. Sed observa quæ loco citato fusiū dicuntur. Ita pariter omittenda esset correctio de restitutione facienda, si certè prædictatur futurum, ut pœnitens, qui nunc esset in bona fide, non pareat monitioni.

9. Nihilominus excipiendi sunt sequentes casus. I. Si ex ipsa ignorantia redundandum esset damnum contra bonum commune (*N. 615.*), quia tunc Confessarius, cùm ipse constitutus sit minister in bonum Reipublicæ, tenetur præferre bonum publicum bono privato pœnitentis, licet prævideat correctionem huic non esse profuturam. Qua de re omnino admonendi sunt Principes, Prætores, Confessarii, Parochi, et Prælati, qui proprio officio desunt; quia horum ignorantia, etiam invincibilis, semper damno erit Communitatì, dum facilij negotio alijs putare possunt sibi licere quod vident à Superioribus factitari. Et ut docet SS. Pontifex Bened. XIV. (*Bulla, Apostolica. §. 20.*), eodem modo se gerere debet Confessarius cum iis, qui frequentant Sacraenta, ne licitum judicetur ab alijs, quod impunè ab his exerceri animadvertisit. Excipitur II. Si pœnitens interrogasset, quia tunc Confessarius teneretur pandere veritatem (*l. 6. n. 616.*); in eo enim casu ignorantia non esset omnino invincibilis, prout requiritur ad hoc, ut omitti possit admonitio. Excipitur III. Si brevi esset pœnitens admonitioni assensurus, licet in principio non acquiescat (*Ibid. v. Excipendum III.*). Quid autem faciendum sit in dubio, an correctio sit profutura, an nocitura? vide in Operे (*Ibid. v. Utrum autem.*)

10. Post debitas correctiones, sive monitiones, præstat, ut laboretur ad disponendum pœnitentem ad absolutionem per actus veri doloris, et propositi; quo circa monitos esse volo Confessa-

rios, per paucos esse illos pœnitentes, præsertim rudes, qui præposito actu doloris ad confitendum accedunt. Nonnulli Confessarii putant satis suo muneri fecisse, si duntaxat hujusmodi pœnitens sequenti modo interrogent: « Eia postulasne à Deo veniam de omnibus his (quod reverà non est verus actus doloris) : An te pœnitet ex corde omnium peccatorum? » Et nullo alio verbo interposito, absolutionem eis elargiuntur. Totum ab hoc aliud est honorum Confessoriorum institutum, hi enim in primis elaborant, ut pœnitentes (sermo est de iis qui lethibus tenentur) verum dolorem et detestationem peccatorum concipiunt. Et priùs per attritionis actum eos præparant, v. g. « Fili mi, ubi nunc esse deberes in æternum? In Inferno! Ah in illo igne semper cruciandus es! Nec tibi ulla spes amplius restaret, ut te illinc eripere posses! Ibi esses moraturus ab omnibus derelictus, à Deo rejectus per totam æternitatem! Igitur te pœnitet te Deum offendisse, propter infernum quem meruisti? » Advertendum h̄c est non fieri actum attritionis si quis diceret, se pœnitere peccati commissi, quia meruit infernum, sed opus habet, ut dicat se pœnitere offendisse Deum, propter quod meruit infernum. Postea curci, ut eliciatur actus Contritionis h̄c modo: « Fili mi, quid egisti? peccasti in Deum sumum et infinitum bonum: nullam illius rationem habuisti. Avertisti faciem tuam ab eo: projecisti eum post tergum tuum: contemptisti amicitiam, et gratiam ejus. Eia ergo, quia offendisti Deum bonitatem infinitam, nunc ex toto corde te pœnitet? Detestare et odio habe super omnia mala omnes in iurias, quibus immeritò Deum tam bonum affecisti. Nonne jam promptus es millies mori, quam hæc in posterum committere? » Notandum h̄c 1. quod si pœnitens, obtenta absolutione, esti immediatè post confiteatur aliud peccatum, ut denuo absolvatur, ei novus actus doloris eliciendus est, cùm tunc novum fiat judicium (*l. 6. n. 448.*) Notandum 2. esse probabile apud plures Doctores (*Num. 445.*), ad hoc, ut Confessio sit Sacramentalis, debere novo dolore informari: quare cùm aliquis confitetur, quin priùs actus doloris præcesserit, non sufficit, (cùm agatur de valore Sacramenti) si terminata Confessio eliciatur dolor, sed requiri amplius, ut post dolorem elicitem replicetur Confessio, saltem dicendo: « me accuso de omnibus iis quæ modo confessus sum. »

11. Demum incumbendum est Confessario, ut applicet ea remedia, quæ opportuniora judicabit pro salute pœnitentis, impnendo ei eas satisfactiones quæ magis convenient ejus morbo, et eas quas prudenter judicabit illum fore executurum. Advertatur hoc, quod licet satisfactiones debeat respondere culpæ juxta Tridentinum (*Sess. 14. c. 8.*) quod declarat participes alienorum peccatorum, eos Confessarios, « qui levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungunt; » nihilominus justis de causis potest Confessarius minuere pœnitentias, si nempe pœnitens compunctione vehementi affectus sit, aut si Jubilæi, aut Indulgentiæ

plenariæ curreret tempus , et præsertim si infirmitate aliqua , sive corporis , sive animæ , laboret . Et denique (ut paucis me expediā) semper et quando prudens timor exoritur , quod ipse correspondentem culpæ satisfactionem non sit adimpleturus . Ita communiter docent Doctores cum S. Th. (lib. 6. n. 509.) Non negamus in Tridentino (Sess. 14. c. 8.) haberi , injungendas esse satisfactiones pro modo culpæ ; sed scimus etiam ibidem subjungi eas debere esse pro pœnitentium facultate salutares , et convenientes . Salutares , nimurum saluti pœnitentium utiles : et convenientes , correspondentes nempe , non solum culpæ , sed etiam viribus pœnitentis . Unde fit non esse salutares , nec convenientes eas , quibus vires pœnitentis , spectata spiritu debilitate , non sunt pares ; tunc enim illi essent venenum potius , quam remedium . Et in hoc Sacramento potius intenditur vitæ moderatio , quam omnimoda satisfactio ; idemque Rituale Rom. (De Sacr. Pœn.) ait à Confessario habendam esse pœnitentis rationem . S. Thomas (Suppl. q. 18. art. 4.) dicit : « Sicut ergo medicus... non » dat medicinam ita efficacem , ut propter debilitatem naturæ » majus periculum oriatur ; ita Sacerdos divino instinctu motus » non semper totam pœnam , quæ uni peccato debetur , jungit , » ne infirmus.... desperet , et à pœnitentia totaliter recedat . » Et » alibi (Quodlib. 3. art. 28.) : « Sicut exiguis ignis extingui- » tur , si multa ligna superimponantur ; ita accidere potest , ut » parvus pœnitentis contritionis affectus pondere pœnitentiae de- » ficiat . Et subjungit : Melius est ut Sacerdos pœnitenti indicet » quanta pœnitentia esset injungenda , et injungat nihilominus » quod pœnitens tolerabiliter ferat . Et alibi (Opusc. 64. §. 4.) : » Tutiū est imponere minorem debito , quam majorem , quia » melius excusamur apud Deum propter multam misericordiam , » quam per nimiam severitatem , quia talis defectus in Purgato- » rio supplebitur . » Et idem docent Gerson , Caj. et præcipue S. Anton. , qui (Vide l. 6. n. 509. et 510.) ait eam pœnitentiam injungendam esse , quam judicatur pœnitens postea verisimiliter executurus esse , et quam lubens acceptatur . Et si pœnitens protes- » tet sibi tantas vires non esse , ut debitam persolvat pœnitentiam , sic S. Archiepiscopus concludit : « Tunc quantumcumque delique- » rit non debet dimitti sine absolutione , ne desperet . » Cum sufficiat tunc (idem ait) imponere generalem pœnitentiam , nempe totum quod boni egerit , usurpando eadem verba Ritualis : Quid- » quid boni egeris , etc. quæ opera injuncta in Sacramento ut docet Angelicus (Quodlib. 3. art. 28.) virtute ejusdem Sacramenti , majoris erunt valoris ad satisfaciendum pro peccatis . Item addunt probabiliter Doctores multi (Lib. 6. n. 510. v. Idem) justam esse causam diminuendi pœnitentiam , si judicetur pœnitens hoc modo magis alici ad Sacramentum . O ! quanti valet sapiens illud consilium S. Thomæ de Villanova (Serm. fer. 6. post Dom. Lætare) : « Facilem unam injunxeris , acriorem consu- » lueris . » Expedit quoque , ut pœnitens cognoscat pœnitentiam , quam mereretur ; propterea potest valde prodesse , si indicentur

pœnitentiae Canonum Pœnitentialium (quarum in Libro notabiliores annotantur (Lib. 6. n. 530.) Juvabit pariter (ut dicit S. Thom. de Villan.) suadere graviorem : postea vero imponeare eam quam prudenter judicabit à pœnitente adimplendam . Insinuat S. Franciscus Salesius (Instruct. Conf. c. 8.) , et idem confirmat Rituale Parisiense (Lib. 6. n. 509. circa finem) prodesse idcirco pœnitentem interrogare , an sibi ad illam pœnitentiam sufficientes sint vires , alioquin in aliam comunitabitur . Juvabit quoque aliquando , inter opera satisfactoria injuncta imponere aliquam satisfactionem gravem , sed non sub gravi culpa (Lib. 6. n. 518. Dub. 3.) aut aliud opus aliunde præceptum , aut debitum (N. 513.)

12. Ex hoc quod dictum est colligitur , quam imprudenter operari quosdam Confessarios , qui pœnitentibus imponunt satisfactiones eorum viribus impares . Quot istorum non dubitan absolve recidivos indispositos , et eos pariter qui in proxima occasione peccandi versantur ; et insipienter putant se eos recuperare , si gravibus pœnitentiis à se oneratos dimittunt , licet prævideant illos has non esse executuros : v. g. injungunt illi , qui vix semel in anno dudum confessus est , ut octavo quovis die per annum confiteatur ; quindecim decades Rosarii quolibet die recitandas illi , qui , ne solitus quidem fuit quinque in hebdomada recitare : disciplinas , orationem mentalem illi , qui nec nomen unquam audivit . Et quid hinc eveniet ? Eveniet quod licet inviti acceptent quod imponitur , ut absolute auctoritatem , nihilominus postea nihil horum executioni demandent ; et credendo iterum esse in peccatum se delapsos , quinimo putando (præcipue rudes) nullius momenti fuisse Confessionem factam , quia pœnitentiae impositæ non satisfecerunt , propterea ad pristinum perditæ vivendi modum redeunt : et perterriti ob pœnitentiae impositæ pondus , à Confessione horrent , et ita pergunt in peccatis tabescere . Et hic est fructus qui in perniciem tot miserorum colligitur ex hujusmodi satisfactionibus , quas convenientes vocant , sed melius dicendæ forent inconvenitissimæ .

13. Cæterum extra casus infirmitatis et compunctionis extraordinariae , non bene ageret Confessarius si pro culpis gravibus injungeret levem satisfactionem , quæ inducat levem obligationem ; etenim , licet (cum expedit) possit injungi opus , quod habita ratione peccatorum sit leve , attamen semper debet imponi satisfactio gravis quæ obligat sub gravi . Et hic oportet amotare aliqua pertinientia ad proximam circa pœnitentias imponendas . Notandum I. Cum pœnitens oblitus fuerit pœnitentiae , communis est sententia (Lib. 6. n. 520.) ad nihilum amplius eum teneri , nisi facile esset sibi , ut posset à Confessario , qui eam imposuit cognoscere . II. Non potest imponi pro occultis peccatis publica satisfactio ; tenetur autem Confessarius has imponere , si alia via non possit occurri scandalō dato , vel honori alicujus palam detracit ; sed non est adstringendus pœnitens ad publicam pœnitentiam faciendam , si ipse renuat . et alio modo possit scandalum re-

parare , nimirum Sacraenta frequentando , Ecclesias visitando , ad aliquam Congregationem se aggregando , etc. (N. 512.) III. Aliquando potest imponi aliqua pœnitentia sub conditione , si pœnitens reincident (Num. 524.) Sed animadvertisendum hujusmodi pœnitentias fortè multoties felicem non habere exitum , præcipue si per longum tempus duraturæ erunt ; quia faciliter postea in relapsu negliguntur , et peccata multiplicantur . IV. Si unquam pœnitens sibi mutari pœnitentiam ab alio Confessario impositam petierit , volunt multi Doctores ei repetendam fore totam Confessionem huic Confessario , saltem in confuso , ut status suæ conscientiæ huic notitiam præbeat . Sed multi ali etiam probabiliter dicunt (Num. 529. Dub. 1.) , hoc non esse necessarium , cum sufficiat , quod Confessarius judicium faciat , ad hoc , ut mutet pœnitentiam , esse insufficienes pœnitentis vires illi oneri fendo ; cum contra possit ex ipsamet pœnitentia imposta arguere materiam peccatorum , pro quibus illa injuncta erat , et ita se dirigere potest , aut in mutando , aut diminuendo . Et probabiliter potest id Confessarius (Ibid. in fin.) ex se efficere , cum prævidet , quod pœnitens verosimiliter pœnitentiam , ut antea , negligere perget . Attamen Confessario inferiori non est permisum immutare pœnitentiam impositam à Superiori pro reservatis ; extra casum quo pœnitens difficulter posset regredii ad Superiorum , et contra gravis causa urgeret ut pœnitentia mutetur , quia tunc rationabiliter præsumitur Superioris conniventia (Dicto n. 529. Dub. 2.) V. Non potest mutari pœnitentia extra Confessionem , ne ab ipso quidein Confessario ; tantum potest hoc fieri ab illo immediate post datam Absolutionem , et antequam pœnitens à Confessionali discedat (Dicto n. 529. Dub. 3.)

14. Circa satisfactiones in particulari imponendas , advertendum , satisfactionem non solum debere esse medicinalem , sed etiam culpis præteritis satisfactoriam . Regula harum requirit ut imponantur opera carnem coercentia pro peccatis sensualibus , eleemosynæ pro peccatis avaritiæ , oratio pro blasphemis , etc. Sed considerandum quid magis expediat , aut magis utile sit pœnitenti . Quamvis autem maximè utile sit imponere Sacramentorum frequentationem , orationem mentalem , et eleemosynas , nihilominus praxis habet has reddi damnosas iis , qui aut nihil aut parum habuerunt horum usum . Satisfactions utiles generatim pro omnibus hæ solent esse , nimirum aggregari ad aliquam Congregationem ; quolibet vesperi (saltem ad tempus) actum doloris elicere , et quolibet mane propositum renovare , dicendo cum S. Philippo Neri : « Domine , ne auferas hodie manus tuas à me , ne tui proditor efficiar : » Visitare quotidie sanctissimum Sacramentum , et Imaginem quoque Mariæ sanctissimæ , ab eis perseverantia gratiam postulando ; Rosarii saltem tertiam partem , et ter salutationem Angelicam mane et vesperi , dicendo : « Mater mea , adjuva me hodie , ne Deo peccem . » (Hanc tamen pœnitentiam ter recitandi salutationem Angelicam cum prædicta supplicatione ego plerumque solitus fui injungere , aut sal-

tem consulere iis , qui ea uti non solerent .) Cum cubitum iverint , dicere in lecto : « Nunc mihi morandum fuisset in Inferni igne , » aut dicere : « Veniet dies , quo mihi in hoc lecto moriendum erit . » Iis qui legere sciunt , et potissimum Ecclesiasticis , quotidie legere aliquem librum de rebus spiritualibus agentem . Monet autem S. Franciscus Salesius (Instruct. Conf. c. 8.) non esse gravandum pœnitentem multis rebus , ne confundatur et terrefiat .

15. Sermonem autem facturus de remediiis , quæ insinuari debent pœnitentibus , dico , alia esse generalia , alia particularia pro aliquo vitio particulari . Generalia omnibus insinuanda , sunt 1. amor erga Deum , cum ipse ad hunc solum finem nos creaverit . Et curetur pariter , ut pœnitens cognoscat pacem interiorem qua donantur , qui Dei amicitia fruuntur , et Infernum quem ante tempus experiuntur , qui alieni sunt à Deo ; addita pernicie temporali , quam secum trahit peccatum . 2. Sepe se commendare Beatae Virgini , Rosarium recitando , se commendare Angelo Custodi , et alicui Sancto peculiari protectori . 3. Frequentia Sacramentorum , et si unquam in aliquod peccatum mortale incidit , statim se confiteri . 4. Veritatum æternarum consideratio , et præ cæteris consideratio mortis : et patribus familiâs insinuanda est quotidiana mentalis oratio in communi cum familia , aut saltem Rosarium unâ cum filiis . 5. Dei præsentia , cum urget tentatio , dicendo : Deus me videt . 6. Quolibet vesperi conscientiam scrutari , cum animi dolore , et proposito . 7. Saecularibus , ut in aliqua congregatione se adscribant , et Sacerdotibus oratio mentalis , et gratiarum actiones post Missam . Et ut perlegant saltem aliquem libellum spirituale ante et post Missam .

16. Remedia autem particularia assignabuntur pro vitiorum diversitate ; v. g. illi qui aliquo odio tenetur , insinuetur , ut quotidie commendet Deo illum quem odit , recitando pro ipso orationem Dominicalem , et salutationem Angelicam ; et cum se turbari sentit memoria injuriæ sibi illatae , reminiscatur contumeliarum quibus ipse Deum affecit . Illi , qui in peccata turpia prolapsus est , ut otium vitet , malos socios et occasionses aufugiat ; et illi , qui habitum pravum per longum tempus contraxit in hoc vitio , ut non solum vitet proximas occasiones , sed etiam quasdam remotas , quæ sibi tam debili ad resistendum factæ erunt proximæ . Huic præcipue imponatur , ne unquam intermitat recitare ter Salutationem Angelicam in honorem Puritatis Beatissimæ Virginis , mane et vesperi , repetendo semper coram ejus Imagine propositum non peccandi , et supplicationem , ut sibi perserverantiam impetrat . Potissimum autem Confessarius curet , ut frequenter hic communet , cum Eucharistia dicatur vinum germinans virgines . Illi , qui solitus fuit blasphemias proferre , insinuetur , ut novies , vel quinques lingua signet crucem super terram , et ut quotidie saltem semel dicat orationem Dominicalem , et salutationem Angelicam in honorem Sanctorum , in quos execratus fuit ; et ut quolibet mane dum è cubitu surgit ,

renovet propositum patienter ferendi occasiones indignationis, et ter dicat. B. Virgini quolibet mane: *Domina mea, dona mihi patientiam*; et id non solum inserviet, ut Maria sanctissima sibi opituletur, sed etiam ut in occasionibus reperiatur habitus factus dicendi eadem verba. Aut assuescat dicendo. « *Maledictum sit peccatum meum; maledictus sit dæmon, etc.* » Alia remedia assignabit Confessarius pro sua prudentia, inspectis circumstantiis occasionum, personarum, et munerum.

§. III. Circa Officium Doctoris.

17. « *LABIA Sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus (Malach. 2. 7.)* » Confessario, ut Doctoris officio ritè fungatur, opus est, ut bene sciat legem; qui enim eam ignorat, non potest alios docere. Sed hīc advertendum est id quod scribit S. Gregorius, nempe officium dirigendi animas per viam salutis æternas esse artem artium: *Ars artium regimen animarum*. Et S. Franciscus Salesius dicebat officium audiendi Confessiones esse omnium maximum et difficillimum. Revera ita est. *Est omnium Maximum*, quia est omnium scientiarum finis, qui nihil aliud esse debet quam salus æterna; estque omnium *difficilimum*, dum primò Confessarii munus requirit omnium scientiarum, omnium officiorum, atque artium notitiam; secundò, quia scientia Theologiae Moralis complectitur tot materias inter se diversas; tertio quia in magna parte constat ex tot legibus positivis, et Sacris Canonibus, quorum intelligentiam debet accipi secundum suam veram significationem: præterea quælibet harum legum redditum difficilis, cùm ratione circumstantiarum, quæ casus dissimiles efficiunt, resolutiones variandæ sint. Quidam, qui eruditos, et Theologos magnæ notæ se jactant, Moralistas, quos *Casuistas* (nomen ignominiae apud ipsos) appellant, deditantur ne cursim quidem legere. Dicunt hi sufficere, ut Confessiones ritè excipi possint, principia generalia moralis callere; illis enim posse resolvi (aiunt) omnes casus particulares. Quis negare potest, omnes casus particulares esse his principiis resolvendos; sed totum opus, et totus labor est in adaptando ad casus particulares, tam diversis circumstantiis irretitos, principia hujusmodi, utque discernatur quodnam principiorum occurrentibus circumstantiis congruat: nequit id fieri sine magna discussione rationum quæ pro utraque parte adsunt. Et hoc est illud, quod Moralistæ effecerunt, dum elaborarunt in explicando à quibus principiis multi casus particulares resolvi deberent. Præterea, hac nostra tempestate, ut dictum est, adsunt tot leges positive, tot Bullæ, tot Decreta, quæ nequeunt sciri, nisi Casuistæ legitantur, qui ea collegerunt, et prout materiarum varietas postulat, ibi opportune illa inveniuntur; ideoque, quò recentiores hi Moralistæ sunt, eò antiquis utiliores. Justa ratione motus auctor Instructionum pro novis Confessariis (Part. I. 18.) affirmat, multos Theologos quantò profundiores in scientiis speculativis, tanto ru-

§. III. CIRCA OFFICIUM DOCTORIS.

diores in scientiis moralibus, quæ, ut scribit Gerson (*Tract. de Orat.*), omnium difficillimæ sunt, et nemo doctus, quantumvis sit in his versatissimus, est, cui indies nova non accident; ex quo infert, nunquam Confessario deserendum esse Theologiae Moralis studium. Doctissimus Sperelli (*De Episc. p. 3. c. 4.*), pariter dicit longi errare eos Confessarios, qui totos in Scholastica studio se applicant, æstimantes tempus in Morali frustra expendi: et postea nesciunt distinguere lepram à lepra; qui error (subjunctus) Confessarios simul et pœnitentes in æternam perditionem trahit.

18. Non negamus autem minorem scientiam exigi in audiendis Confessionibus simplicium, et rusticorum, quam Curialistarum, Negotiantum, Ecclesiasticorum, et similium. Minor item scientia requiritur, ut audiantur Confessiones in Oppido, quam in Civitate: et præcipue si alicubi sit tanta Confessoriorum inopia, ut pœnitentes deberent aut per longum tempus à Confessione se abstinere, aut alio proficiisci (Lib. 6. n. 628.) Sed hoc non sufficit ad excusandos aliquos Confessarios, qui cursim, lecta aliqua brevi Summa morali, temerè ad excipendas Confessiones se intromittunt. Oportet saltem, ut Confessarius sciat I. ad quæ sua jurisdictio se extendat. Advertat hīc quisque, Sacerdotes sæculares et regulares alterius Ordinis non posse audire Confessiones Religiosorum, sine licentia suorum Prælatorum; exceptis casibus, si iter agant, si alibi morentur, et socium non habeant, aut alium Sacerdotem idoneum ejusdem Religionis. Et tunc Religiosi possunt absolvī ab omni simplici Sacerdote, dum Superiores tunc, dando licentiam his subditis, intendunt eam dare juxta consuetudinem, scilicet confitendi cuivis Sacerdoti idoneo (Lib. 6. n. 578.) Item quivis Confessarius scire debet casus, et Censuras reservatas, saltem eas in quas frequenter incurri solet, prout sunt Excommunications Papales quæ sunt in Bulla Cœnæ, hæresis externa, lectio aut retentio aut venditio librorum Hæreticorum, qui ex professo de religione tractant, aut continent hæresim formalem: item quinque casus Papales Clementis VIII. qui sunt, percussio enormis, aut mediocris Clerici, vel Monachi, simonia realis, aut confidentialis, violatio Claustræ Monialium ad malum finem, violatio immunitatis Ecclesiastice, et duellum; item excommunications à Pontifice Benedicto XIV., emanatae in absolventes Complices in materia turpi (Lib. 6. n. 553.), et in eos qui docent posse à Confessario exquiri nomen complicitis etiam per absolutionis Sacramentalis negationem, si revelare recuset (Num. 491.); et aliae excommunications obviæ, quæ observari possunt in tractatu de censuris. II. Sciat distinguere peccatum veniale à mortali, saltem in suo genere, quod communiter occurri solet; et de aliis saltem dubitare sciat. III. Sciat interrogationes quas facere debet, circumstantias peccatorum saltem speciem mutantes: quid constitutat occasionem proximam, quid inducat restitutiois obligationem: item qualis esse debeat dolor et propositum, et denique remedia ad

enindationem efficaciora. Et ut brevibus me expediam affirmo in statu damnationis esse eum Contessarium, qui sine sufficientia scientia ad Confessiones excipendas se exponit. Deus ipse his verbis eum reprobatur: « Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi » (*Lib. 6. n. 628. Osea cap. 4.*) Nec excusabit eum Episcopi approbatio, si manifeste se noverit inhabilem: approbatio enim non infundit scientiam necessariam, sed supponit. Dico *Manifeste*, dum qui tantum dubitaret, bene potest, imo debet quiescere in sui Superioris iudicio confusus, si saltem seduliori studio se habilem reddere satagat. At nullus Confessarius intermittere debet Theologiae moralis studium, quia ex tot rebus tam diversis, et inter se disparibus quae ad hanc scientiam pertinent, multa quamvis lecta, quia rarius accidunt, temporis progressu è mente decidunt; qua de re oportet semper frequenti studio eas in memoriam revocare.

§. IV. Circa judicis Officium.

19. POSTREMUM Confessarii Officium est Judicis, et hoc importat, ut sicut Judex tenetur prius rationes cognoscere, inde cause momenta discutere, et deinde sententiam proferre: ita Confessarius prius debet conscius fieri poenitentis conscientiae, postea ejus dispositionem inspicere, et postea absolutionem impetrare, aut negare. Et quoad primum munus, quod est peccata poenitentis cognoscere, quamvis debitum examinandi conscientiam sit praecipuum poenitentis, nihilominus, quidquid alii Doctores (*Apud Lohner Instruct. pract. p. 33.*) dixerint, non est dubitandum, quin si Confessarius cognoverit poenitentem non satis diligenter conscientiam suam discussisse, teneatur ipse eum interrogare, prius de peccatis in que verosimiliter incidere poterat, et postea de eorum specie, et numero, ut probatur ex c. *Omnis utriusque sexus, de Pœnit. et ex Rit. Rom.* (*Vide I. 6. n. 607.*).

20. Et hic multa animadvertisenda sunt: I. perperam eos agere, qui rudes dimittunt, ut melius se examinent. Hoc P. Segneri (*Confess. Inst. c. 2.*) vocat errorem intolerabilem, et jure optimo: quia hujusmodi homines, quantum laborent, difficulter se examinabunt, ut par est, et ita exactè sicut potest ipse Confessarius eos examinare; et contra, cum dimissi sunt, periculum erit, ut exterriti difficultate se examinandi, à confitendo retrahantur, et in peccatis obdurescant (*ibid. v. Sed hec, ui n. I.*); qua de re Confessarius debet ipse ex hujusmodi poenitentibus peccata exquirere, eos interrogando secundum ordinem preceptorum, praecipue si sint famuli, aurigæ, muliones, milites, satellites, caupones, et alii hujus generis, qui vitam solent ducere aeternæ salutis negligentes, et rerum Divinarum ignorantes, procul à Concionibus et ecclesiis et hoc pejor error esset, si ob defectum examinis dimitteret aliquem rudem, qui antea propter ruborem aliquod peccatum reticuerit, quamvis repetendæ essent Confessiones multorum annorum, propter majus periculum quod tunc subest,

§. IV. CIRCA JUDICIS OFFICIUM.

nempe quod si non redeat, peribit (*Ibi ad n. III.*) Advertat nihilominus Confessarius se non teneri tam minutè hos interrogare; interroget tantum de peccatis, in quæ faciliter incidere possunt, spectata eorum conditione et capacitate; imo cum poenitens, licet rudis, videatur sufficienter esse instructus, et diligens in confitendo peccata cum suis circumstantiis, juxta statum suum et capacitem (alio enim modo tenetur se examinare doctus, et alio rudis), tunc Confessarius nihil aliud tenetur interrogare (*Ibi ad n. II.*). Notandum, melius esse si Confessarius sigillatim examinet peccata statim ac ea exponit poenitens, quam ut differat examen usque ad finem; quia aut faciliter Confessarius obliviscitur eorum quae audivit, aut obligandus esset poenitens cum suo gravonere ad repetenda confessa (*Ibid n. IV.*). III. Errare eos Confessarios, qui volunt certum judicium facere de peccati qualitate, an sit grave, vel leve, exquirendo à rudibus istis si pro mortali habebant an pro veniali; hi enim multoties respondent, ut casus sibi verba suggerit; et hoc experientia testamur (ut ego millies observavi.) Quod si confessarius paulò post iterum interroget, respondent modo toto à primo diverso. IV. Advertendum circa numerum peccatorum, quorum pravò habitu aliqui tenentur, cum non possit haberi numerus certus, curet Confessarius statum poenitentis cognoscere, nempe vivendi modum, applicationem quam impedit ad alia negotia, tempus consuetudinis cum complice, locum ubi potissimum moratus est; et deinde interroget de numero, interrogando poenitentem, quoties circiter peccaverit in die, aut in hebdomada, aut mense, propones ei plures numeros, ex. gr. ter aut quater, octies vel decies, ut videat cui numero potius ille adhaeret et si poenitens numero majori adhaeret, optimum factu erit, si iterum interrogetur de numero majori. Sed in hoc Confessarius advertat, ne formet de numero judicium certum; notet frequentiam in genere, et in confuso judicium faciat, apprehendendo peccata quotquot sunt coram Deo. Aliqui Doctores dicunt, quod circa peccata interna habituatorum, ut sunt peccata odii, delectationum pravarum, et desideriorum, sufficit plerumque interrogare de tempore, per quod ducavit malus habitus; sed hoc mihi omnino non satisfacit, quia potest esse quod aliquis magis sit intentus ad externa negotia, aut moretur ubi sic occurrit pauciores occasiones cogitationum pravarum; alius erit magis alia animi passione affectus: ideoque opus est interrogations generales adhibere, de propria applicatione, de loco, de animi inclinatione, etc. ut formet judicium majoris, vel minoris frequentiae actuum internorum. Cæterum post duas vel tres interrogations, non debet angri confessarius, si ei judicium, quod facit, videtur esse nimis confusum; nam ex conscientiis implicatis et confusis moraliter impossibile est, majorem claritatem sperare. V. Oportet animadvertere, quod, licet Confessiones generales sint utilissimæ, nihilominus non debet Confessarius esse valde rigorosus ad efficiendum, ut Confessiones jam factæ repetantur (*Lib. 6. n. 505.*)

Unde ait *P. Segneri* non esse obligationem repetendi Confessiones, « nisi in casu manifestæ necessitatis, et in quo error sit evidens. » Neque relapsus sunt certa indicia nullas fuisse Confessiones factas, præcipue si per aliquod tempus non ceciderit, aut si antequam caderet sibi aliquam vim fecerit. Aliud tamen judicium fieri debet, si pœnitens plerumque statim ceciderit, post duos nempe, vel tres dies à Confessione facta, quin aliquo modo tentationi obstitit, tunc enim videtur moraliter certus doloris ac propositi defectus.

CAPITULUM II.

De Interrogationibus faciendis pœnitentibus rudibus.

21. Non speret huc meus lector me sermonem facturum de omnibus doctrinis ad Dei et Ecclesiæ præcepta pertinentibus, quoad ea quæ in ipsis permittuntur, aut prohibentur; de his enim satis actum in *Opere Morali* (*Tom. I. l. 3. ex n. 14.*) Hic tantum annotabimus interrogations à Confessario plerumque facientes pœnitentibus rudibus, qui judicantur non sufficienter suam conscientiam perquisisse; et pauca alia quæ præcipue notari debent, ad proximū maxime facientia, aliter quam speculative tractantur.

22. Circa I. præceptum. Interroget 1. pœnitentem, an mysteria fidei calleat; nam si quatuor mysteriorum principalium ignorantia teneatur, nempe Deum esse, remuneratorem esse boni et mali, mysteria Sanctissimæ Trinitatis et Incarnationis ac mortis Jesu Christi, erit absolutionis incapax, juxta propositionem 64. proscriptam ab Innocent. XI. Item an sciat Symbolum fidei, præcepta Decalogi, Sacra menta, etc. saltem in substantia. Sed hic bene advertit celebris ille, et doctus Missionarius P. Leonardus à Portu Maurito in suo *Discursu mystico, et morali*, num. 26. teneri Confessarium instruere pœnitentes rudes in Mysteriis fidei, saltem in quatuor principalibus; quapropter sic subjugit: « Bonum non est consilium dimittere similes ignaros, ut ab aliis haec doceantur, quia nullus aliis sperabitur fructus, nisi ut sic ignari remaneant; ideoque expediens est breviter eos docere prædicta Mysteria principalia, efficiendo pariter, ut secundum efforment actus Fidei, Spei, Charitatis, et Contritionis, obligando tamen eos, ut imposterum perfectè instrui se faciant circa cætera mysteria scitu necessaria de necessitate præcepti. » Et idem Auctor loquens de personis urbanis salutis propriæ negligentibus, quæ sibi magno rubori, et contumeliae habent se de ipsis interrogari, ait decere Confessarium, ut ipsis sic dicat: « Eia eliciamus unā simul Actus Christianos, dic mecum Deus meus, quia es veritas infallibilis, et quia sancta Ecclesia tu revelasti, credo quidquid Sancta Ecclesia me docet credere; credo præcipue te esse unum Deum, et tres Personas; credo Filium, cum Deus esset, se fecisse hominem, mortuum esse in cruce, resurrexisse, et ad Cœlos ascendisse, et illinc venturum esse omnes iudicaturum ut boni Paradisi gloria fruantur, et mali

» in æterno igne crucientur. » Præterea advertendum id, quod dicit Bened. XIV. in *Constit. 42. de Doctrina Christi* (§. vide in *Bullar. tom. I.*) nempe negandum esse absolutionem pœnitenti, qui culpabiliter neglexit addiscere res fidei scitu necessarias de necessitate tam mediæ, quam præcepti. Sed circa res præcepti, ait posse absolví ignorantem, si verè promittat addiscere, his verbis: « Eò quandoque casu pœnitens absolví potest, quò se vincibilis hujus ignorantiae reum agnoscit, et promittit operam se daturum addiscere necessaria necessitate præcepti. » 2. An superstitiones exercuerit, aut alios docuerit, et si in ipsis aliorum ministerio usus fuerit, quos ad suo peccato cooperandum induxit, quocirca debet rudes admonere, superstitiones nunquam esse licitas, quamvis ex charitate, aut in necessitate fiant. Quæ autem actiones sint nec ne superstitiones, vide in *Opere* (l. 3. ex num. 3.) 3. An unquam olim rubore suffictus in Confessione aliquod peccatum reticuerit? Et hac interrogatione ut plurimum curet sciscitari rudes, et mulierculas, qui raro frequentant Sacramenta, dicendo eis: « Forsan aliquis vitæ anteactæ scrupulus te mordet; cura nunc bene confiteri, dic omnia libenter, noli timeri, omnem scrupulum ab anima tua depone, etc. » Hac interrogatione, aiebat quidam diligens Operarius, à se multas animas à Confessionibus sacrilegis fuisse liberatas. Si autem reperiat jam hujusmodi sacrilegia fuisse patrata, ut de numero certus fiat, interroget quoties, intra hoc tempus, à quo peccare cessavit, confessus sit, et communicaverit? et si quotiescumque confitebatur, vel communicabat, ad sacrilegium advertebat? Contingit enim aliquibus interdum sacrilegè confiteri, præcipue in pueritia, et postea horum obliisci; hi enim non tenentur ad repetendas Confessiones oblivionis tempore factas. Item interroget, utrum scirent se talibus Confessionibus, et Communionebus etiam Præceptum Paschale transgressos fuisse? expedit autem ut hæc interrogatione de sacrilegiis fiat in principio Confessionis, ne si postea fiat, et reperiatur jam commissum sacrilegium, tempus teratur inutiliter in repetenda Confessione, quæ forsitan nihil habet dissimile à præteritis. Oportet autem operam dare, ut qui peccata retineant, cognoscant, quam maximum peccatum hoc sit, conculeare nempe pedibus Sanguinem Jesu Christi. 4. Interroget, si pœnitentiae satisficerit? Et si omiserit, an hoc acciderit propter obliusionem, aut quia noluit eam adimplere, aut quia distulit in posterum faciendam, aut ut sibi commutare faceret? et si in ea dilatione putabat peccare? 5. Circa scandala, si induxit alios ad peccandum, aut si ut peccatum exqueretur abusus fuerit ministerio aliorum? Si cooperatus sit peccatis alienis? Tabernarios interroget, si ministraverint vinum illis qui soliti fuerunt inebriari (l. 2. num. 69.)? Mulieres interroget, si verbis parum honestis, jocis, saltibus, risu, aut si fixis oculis aliquem inspiciendo, tunica nimis elevata, aut pectore aperto provocaverint viros ad malas cogitationes? Si munera ab illis ad malum finem data acceptaverint?